

Datum van
inontvangstneming

:

30/07/2015

Zaak C-310/15

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

25 juni 2015

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 juni 2015

Verzoekende partij:

Vincent Deroo-Blanquart

Verwerende partij:

Sony Europe Limited, rechtsopvolger van Sony France SA

[OMISSIS]

DE COUR DE CASSATION [OMISSIS] heeft het volgende arrest gewezen:

Op het beroep in cassatie dat is ingediend door Vincent Deroo-Blanquart, woonachtig [OMISSIS] [te] Calais

tegen het arrest van 5 november 2013 van het hof van beroep van Versailles [OMISSIS] in het geding tussen de vennootschap Sony Europe Limited, rechtsopvolger van de besloten vennootschap Sony France, gevestigd [OMISSIS] [te] Puteaux,

verweerster in cassatie; **[Or. 2]**

Verzoeker voert tot staving van zijn cassatieberoep één middel aan, dat aan het onderhavige arrest is gehecht;

[OMISSIS]

Het enige middel:

Gelet op artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie;

Volgens het aangevallen arrest (Versailles, 5 november 2013) heeft Deroo-Blanquart op 27 december 2008 een computer van het merk Sony met voorgeïnstalleerde software gekocht. Na de onderneming Sony Europe Limited vergeefs te hebben verzocht om terugbetaling van het op de kosten van de software betrekking hebbende deel van de prijs van de computer, heeft Deroo-Blanquart deze onderneming gedagvaard om betaling te verkrijgen.

Deroo-Blanquart betoogt dat zijn vorderingen in het arrest ten onrechte zijn afgewezen op de grond dat de verkoop noch in de vorm van een onder alle omstandigheden verboden gedwongen verkoop, noch in de vorm van koppelverkoop een oneerlijke handelspraktijk inhoudt, en ook geen misleidende of agressieve handelspraktijk vormt, terwijl het middel daar het volgende tegen inbrengt:

1) De omstandigheid dat de verkoop van een product afhankelijk wordt gesteld van de bijkomende aankoop van een ander product vormt een oneerlijke handelspraktijk. Dat een computerfabrikant de aankoop van een bepaalde computer enkel toestaat op voorwaarde dat de consument tegelijkertijd de voorgeïnstalleerde software erbij koopt, zonder hem de mogelijkheid te geven dezelfde computer zonder die software te kopen, vormt een dergelijke oneerlijke handelspraktijk. In dit geval staat vast dat Deroo-Blanquart een computer van het type VAIO VGN-NR38E heeft gekozen vanwege de specifieke functies van dat apparaat. Deroo-Blanquart heeft opgemerkt dat hij een computer [Or. 3] van het type Sony VAIO VGN-NR38E slechts samen met de in geding zijnde voorgeïnstalleerde software kon kopen. Het hof van beroep heeft op basis van de volgende, onjuiste overwegingen geoordeeld dat er geen sprake was van een oneerlijke handelspraktijk: „Deero-Blanquart kon ervoor kiezen om zich op andere fabrikanten te richten en andere hardware van een ander merk zonder software of met andere software te kopen, nu er op de markt verschillende hardware en software verkrijgbaar is op basis waarvan hij in vrijheid zijn keuze kon maken. [...] dat de verkoopwijze van de onderneming Sony het economische gedrag van Deroo-Blanquart dus niet wezenlijk verstoorde, aangezien laatstgenoemde vrij bleef om te beslissen op de markt bij een andere fabrikant een ander product te kopen van een andere samenstelling en met andere software, en dat hij zich het bedrag voor het gekochte apparaat kon laten terugbetalen als hij vond dat het apparaat uiteindelijk niet voldeed aan zijn wensen. De onderneming Sony kan niet worden verweten dat zij de computer en de software niet afzonderlijk verkoopt, aangezien zij op basis van haar marktanalyse te goeder trouw heeft besloten om een scala aan producten aan te bieden die volgens haar

beantwoorden aan een gedeelte van de vraag van consumenten die de voorkeur geven aan een gebruiksklaar product met voorgeïnstalleerde software boven afzonderlijke verkoop met de voor de gemiddelde consument lastige of zelfs onwenselijke opgave om het product zelf gebruiksklaar te maken, een marktsegment waarop andere concurrenten actief zijn. Haar beslissing om een “kant en klaar” samengesteld product te verkopen dat zo is ingesteld dat het “klaar voor gebruik” is, beantwoordt aan de verwachtingen van een groot deel van de consumenten die over één product wensen te beschikken, en past bij een marktstructuur met een voldoende divers aanbod. De gelaakte handelspraktijk is dus niet in strijd met de eisen van professionele toewijding”. Daarmee heeft het hof van beroep blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting over de artikelen L. 120-1 en L. 122-1 van de code de la consommation (consumentenwetboek), gelezen in het licht van richtlijn 2005/29/EG van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt.

2) De omstandigheid dat de verkoop van een product afhankelijk wordt gesteld van de bijkomende aankoop van een ander product vormt een oneerlijke handelspraktijk. Dat een computerfabrikant de aankoop van een bepaalde computer enkel toestaat op voorwaarde dat de consument tegelijkertijd de voorgeïnstalleerde software erbij koopt, zonder hem de mogelijkheid te geven dezelfde computer zonder die software te kopen, vormt een dergelijke oneerlijke handelspraktijk. In dit geval staat vast dat de eindgebruikersovereenkomst (EGO) van het besturingssysteem bij het eerste opstarten van de computer op het beeldscherm de volgende boodschap heeft laten zien: „Door de software te gebruiken gaat u akkoord met deze voorwaarden. Indien u niet akkoord bent met de voorwaarden, gebruikt u deze software dan niet en neemt u contact op met de fabrikant of installateur om u te laten voorlichten over de mogelijkheden om de producten te retourneren en terugbetaling of een tegoed te ontvangen”. Deroo-Blanquart heeft intussen, behalve herroeping van de koop van de computer zelf, geen andere keuze gehad dan om de kwestieuze software te aanvaarden, zonder de mogelijkheid om te kiezen voor andere, kosteloze en meer op zijn behoeften toegesneden software. Door te oordelen dat er geen sprake was van een oneerlijke handelspraktijk omdat Deroo-Blanquart over de aanwezigheid van de kwestieuze software [Or. 4] op de computer was geïnformeerd, heeft het hof van beroep blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting over de artikelen L 120-1 en L 122-1 van de code de la consommation, gelezen in het licht van richtlijn 2005/29/EG van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt, in samenhang met artikel 1134 van de code civil (burgerlijk wetboek).

3) Er is sprake van een oneerlijke handelspraktijk in geval van een praktijk die „op misleidende wijze berust op onjuiste gegevens of een onjuiste presentatie” ter zake van met name de „wezenlijke kenmerken” van de goederen of diensten, te weten „hun essentiële eigenschappen, samenstelling, accessoires, herkomst, hoeveelheid, productiewijze en -datum, gebruiksvoorwaarden en geschiktheid

voor het gebruik, kenmerken en verwachte gebruikresultaten”, „de prijs of de wijze waarop de prijs wordt berekend”. In dit geval staat vast dat de prijs van de software bij de aankoop niet is meegedeeld aan Deroo-Blanquart. Door te overwegen dat hij voldoende was voorgelicht omdat hij bij de verkoop was geïnformeerd over de aanwezigheid van de litigieuze software en dat „de omstandigheid dat het een samengesteld product is, niet betekent dat de onderneming Sony is gehouden om de kosten van elk van de onderdelen te specificeren”, heeft het hof van beroep blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting over de artikelen L. 111-1, L 113-3, L 120-1 en L. 122-3 van de code de la consommation.

Artikel L. 120-1 van de code de la consommation luidde ten tijde hier van belang als volgt: „Oneerlijke handelspraktijken zijn verboden. Een handelspraktijk is oneerlijk wanneer zij in strijd is met de vereisten van professionele toewijding of wanneer zij het economische gedrag van de redelijk geïnformeerde, omzichtige en oplettende consument ten aanzien van een goed of dienst verstoort of kan verstoren”.

Uit artikel L. 121-1, onderdeel I, onder I, van deze code, ten tijde hier van belang, volgt dat een handelspraktijk misleidend is wanneer zij inhoudt dat, de beperkingen van het communicatiemedium en de overige omstandigheden in aanmerking genomen, essentiële informatie wordt weglaten. Daarbij wordt informatie over de prijs inclusief belastingen, voor rekening van de consument komende leveringskosten of de manier waarop deze worden berekend wanneer zij niet vooraf kunnen worden bepaald, als essentieel aangemerkt.

Uit artikel L. 122-1, eerste alinea, van genoemde code, ten tijde hier van belang, volgt dat het verboden is om de verkoop van een product afhankelijk te stellen van de aankoop van een bepaalde hoeveelheid of de gelijktijdige aankoop van een ander product of andere dienst, alsmede om de verlening van een dienst afhankelijk te stellen van de verlening van een andere dienst of de aankoop van een product. **[Or. 5]**

Deze bepalingen vallen binnen de werkingssfeer van richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt.

Uit het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 23 april 2009 (VTB-VAB, C-261/07 en C-299/07) volgt dat richtlijn 2005/29 in bijlage I een uitputtende lijst van 31 handelspraktijken bevat die volgens artikel 5, lid 5, van deze richtlijn onder alle omstandigheden als oneerlijk worden beschouwd en die dus worden verondersteld oneerlijk te zijn zonder een individuele toetsing aan het bepaalde in de artikelen 5 tot en met 9 van de richtlijn, maar dat gezamenlijke aanbiedingen, zoals die bedoeld in voornoemd artikel L. 122-1, niet behoren tot deze praktijken.

Uit voornoemd arrest VTB-VAB volgt dat wanneer het – zoals in dit geval – gaat om een niet in bijlage I bij deze richtlijn vermelde praktijk, tegen de achtergrond van de feitelijke context noodzakelijkerwijs van geval tot geval een toetsing moet worden verricht of een handelspraktijk oneerlijk is volgens de in de artikelen 5 tot en met 9 van de richtlijn geformuleerde criteria, en dat niet kan worden uitgesloten dat een gezamenlijk aanbod van verschillende producten of diensten die geen geheel vormen en niet gelijk zijn, voldoet aan de door de richtlijn gestelde vereisten inzake eerlijkheid indien in het bijzonder correcte informatie aan de consument wordt verstrekt.

Bijgevolg rijst de vraag of artikel 5 inzake het verbod op oneerlijke handelspraktijken en artikel 7 inzake door een omissie misleidende handelspraktijken, zoals vervat in de richtlijn, aldus moeten worden uitgelegd dat sprake is van een oneerlijke, misleidende handelspraktijk in geval van een gezamenlijk aanbod bestaande in de verkoop van een computer met voorgeïnstalleerd software wanneer, zoals in dit geval, de fabrikant van de computer via de detailhandelaar informatie heeft verschaft over elk voorgeïnstalleerde softwareprogramma, maar niet de kosten van elk van deze onderdelen heeft vermeld.

De beoordeling van het middel hangt ook af van het antwoord op de vraag of artikel 5 van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat sprake is van een oneerlijke handelspraktijk in geval van een gezamenlijk aanbod bestaande in de verkoop van een computer met voorgeïnstalleerde software wanneer de fabrikant de consument geen andere keuze laat dan die software te aanvaarden of de koop te herroepen.

Het middel stelt ten slotte de vraag aan de orde of artikel 5 van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat sprake is van een oneerlijke, misleidende handelspraktijk in geval van een gezamenlijk aanbod bestaande in de verkoop van een computer met voorgeïnstalleerde software wanneer de consument **[Or. 6]** niet over de mogelijkheid beschikt om bij dezelfde fabrikant een computer zonder software te kopen.

Volgens overwegingen 3 en 23 wordt met de richtlijn beoogd om de barrières te verwijderen die de nationale wetten inzake oneerlijke handelspraktijken – als gevolg van de duidelijke verschillen, die aanzienlijke concurrentievervalsingen en belemmeringen voor een goede werking van de interne markt kunnen veroorzaken – voor de werking van de interne markt opwerpen, en een hoog gemeenschappelijk niveau van consumentenbescherming te bieden door de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake oneerlijke handelspraktijken onderling aan te passen.

Bijgevolg is het met het oog op de door het middel aan de orde gestelde vragen, waarvan de uitkomst van het beroep afhangt en waarvoor een eenvormige uitlegging van het in dit geval toepasselijke Unierecht nodig is, geboden om het

Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing.

De behandeling van de zaak dient te worden geschorst totdat het Hof van Justitie over deze verschillende punten uitspraak heeft gedaan.

GELET HIEROP:

De volgende vragen worden ter beantwoording aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voorgelegd:

1) Moeten de artikelen 5 en 7 van richtlijn 2005/29 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt, aldus worden uitgelegd dat sprake is van een oneerlijke, misleidende handelspraktijk in geval van een gezamenlijk aanbod bestaande in de verkoop van een computer met voorgeïnstalleerde software wanneer, zoals in dit geval, de fabrikant van de computer via de detailhandelaar informatie heeft verschaft over elk voorgeïnstalleerd softwareprogramma, maar niet de kosten van elk van deze onderdelen heeft vermeld?

2) Moet artikel 5 van richtlijn 2005/29 aldus worden uitgelegd dat sprake is van een oneerlijke handelspraktijk in geval van een gezamenlijk aanbod bestaande in de verkoop van een computer met voorgeïnstalleerde software wanneer de fabrikant de consument geen andere keuze laat dan die software te aanvaarden of de koop te herroepen?

3) Moet artikel 5 van richtlijn 2005/29 aldus worden uitgelegd dat sprake is van een oneerlijke, misleidende handelspraktijk in geval van een gezamenlijk aanbod bestaande in de verkoop van een computer met voorgeïnstalleerde **[Or. 7]** software wanneer de consument niet over de mogelijkheid beschikt om bij dezelfde fabrikant een computer zonder software te kopen?

De behandeling van de zaak wordt geschorst;

[OMISSIS]

[Or. 8]

MIDDEL IN DE BIJLAGE bij het onderhavige arrest.

[OMISSIS]

[OMISSIS] Gesteld wordt dat in het aangevallen, bevestigende arrest ten onrechte IS geoordeeld dat de gelaakte verkoop noch in de vorm van een onder alle

omstandigheden verboden gedwongen verkoop, noch in de vorm van koppelverkoop een oneerlijke handelspraktijk inhoudt, en ook geen misleidende of agressieve handelspraktijk vormt; dat ten onrechte [IS] geoordeeld dat het besluit van 3 december 1987 in dit geval niet van toepassing is, en dat de vorderingen tot schadevergoeding van Deroo-Blanquart ten onrechte ZIJN afgewezen;

OP DE GROND DAT

[OMISSIS] Oneerlijke handelspraktijken in de vorm van de onder alle omstandigheden verboden verkoop van een product waarom niet is gevraagd (gedwongen verkoop):

Richtlijn 2005/29/EG van 11 mei 2005 strekt ertoe om op communautair niveau uniforme regels vast te stellen die een hoog niveau van consumentenbescherming waarborgen, en om bepaalde rechtsbegrippen op communautair niveau te verduidelijken tot het niveau dat noodzakelijk is om de goede werking van de interne markt en de rechtszekerheid te verzekeren. In bijlage I bij de richtlijn zijn [OMISSIS] [eenendertig] „praktijken die onder alle omstandigheden als oneerlijk worden beschouwd” vermeld. Punt 29 betreft het verbod op leveringen waarom niet is verzocht, op grond waarvan het niet is toegestaan te „vragen om onmiddellijke dan wel uitgestelde betaling [...] van producten die de handelaar heeft geleverd, maar waar de consument niet om heeft gevraagd”. Overeenkomstig artikel L. 122-3 van de code de la consommation is het „verboden om te vragen om onmiddellijke of uitgestelde betaling voor producten die een handelaar heeft geleverd [...] maar die de consument niet vooraf heeft besteld”. Punt 29 van bijlage I bij richtlijn 2005/29/EG [OMISSIS] en artikel L. 122-3 van de code de la consommation betreffen handelspraktijken waarbij de verkoper aan de consument zonder diens medeweten onderdelen levert waarop het aanbod geen betrekking had en van de aanwezigheid waarvan deze niet op de hoogte was of die hij eerder had geweigerd en die hij bij de afronding van de koop ontdekt, waarbij geldt dat de vraag of de bestelling moeten worden beoordeeld op het moment van de koop.

[OMISSIS] Deroo-Blanquart kan niet staande houden dat hij niet heeft gevraagd om de geïnstalleerde software aangezien hij bij de aankoop op geen enkele manier specifieke wensen te kennen heeft gegeven terwijl hij volledig op de hoogte was van de elementen van het apparaat dat hij wilde kopen. In de consumenteninformatie zoals die van de catalogi van de FNAC is duidelijk vermeld welke elementen bij het product worden verkocht en met name ook de voorgeïnstalleerde software. Daargelaten hoe deskundig Deroo-Blanquart op het gebied van de IT is, heeft hij als gemiddelde consument in de zin van de richtlijn wat betreft de computer VGN-NR38E dus kunnen lezen: **[Or. 9]** „Besturingssysteem, Premium Gezinseditie Visate, software voor beeldbewerking, kopiëren, en kantoor, adobe reader 81, Divx Player en Converter, Vaio softwarepakket”. Toen hij op 27 december 2008 naar de winkel Conforama ging, heeft Deroo-Blanquart te kennen gegeven een computer-software-combinatie te

willen kopen. Tenzij bewoordingen die evengoed volledig duidelijk zijn van hun betekenis worden ontdaan, kan niet worden geoordeeld dat de onderneming Sony – of de, geen partij zijnde, onderneming die haar producten verhandelt – heeft gevraagd om betaling voor een product – in dit geval software – waarom Deroo-Blanquart niet had gevraagd. De gelaakte verkoop vormt dus geen verkoop van een product waarom niet is gevraagd in de zin van punt 29 van bijlage I bij richtlijn 2005/29/EG [OMISSIS] en behoort dus niet tot de in die bijlage bedoelde gevallen. Deze verkoop valt evenmin onder artikel L. 122-3 van de code de la consommation.

Oneerlijke handelspraktijk in de vorm van gekoppelde verkoop (zogenoemde koppelverkoop of afhankelijke of gecombineerde verkoop):

Naast de in bijlage I limitatief opgesomde gevallen van onder alle omstandigheden oneerlijke handelspraktijken, voorziet richtlijn 2005/29/EG [OMISSIS] in bepaalde handelspraktijken die individueel moeten worden beoordeeld. In artikel 5, lid 2, van de richtlijn is aangegeven wat een oneerlijke handelspraktijk inhoudt. Hiervan is sprake „wanneer zij in strijd is met de vereisten van professionele toewijding en wanneer zij het economische gedrag van de gemiddelde consument die zij bereikt of op wie zij gericht is of, indien zij op een bepaalde groep consumenten gericht is, het economisch gedrag van het gemiddelde lid van deze groep, met betrekking tot het product wezenlijk verstoort of kan verstoren”. Artikel 2 van de richtlijn bevat definities van de gehanteerde begrippen. Onder „consument” wordt verstaan „een natuurlijke persoon die die handelspraktijken verricht die onder deze richtlijn vallen en die buiten zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen”. In de richtlijn wordt verduidelijkt dat als gemiddelde consument wordt beschouwd de „redelijk geïnformeerde, omzichtige en oplettende [consument], [...] waarbij eveneens rekening wordt gehouden met maatschappelijke, culturele en taalkundige factoren”. Onder „professionele toewijding” wordt verstaan „het normale niveau van bijzondere vakkundigheid en zorgvuldigheid dat redelijkerwijs van een handelaar ten aanzien van consumenten mag worden verwacht, overeenkomstig eerlijke marktpraktijken en/of het algemene beginsel van goede trouw in de sector van de handelaar”. En ten slotte wordt onder „het economische gedrag van consumenten wezenlijk verstoren” verstaan „een handelspraktijk gebruiken om het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen merkbaar te beperken, waardoor de consument tot een transactie besluit waartoe hij anders niet had besloten”.

[Nationale wetgeving: de artikelen L. 120-1 en L. 122-1 van de Code de la consommation] **[Or. 10]** [OMISSIS]. In dit geval was Deroo-Blanquart er op basis van zijn eerdere onderzoek van het product in kwestie en de marktsituatie volledig van op de hoogte dat hij, door naar de winkel Conforama te gaan en daar dit Sony-product te verwerven, een samen met bepaalde voorgeïnstalleerde software verkochte computer zou kopen. [OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 11]** [OMISSIS]

[OMISSIS]

Beschuldiging van misleidende handelspraktijk: ingevolge artikel 7 van richtlijn 2005/29/EG [OMISSIS] „[wordt] [a]ls misleidende omissie [...] beschouwd een handelspraktijk die in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden en de beperkingen van het communicatiemedium in aanmerking genomen, essentiële informatie welke de gemiddelde consument, naargelang de context, nodig heeft om een geïnformeerd besluit over een transactie te nemen, weglaat **[Or. 12]** en die de gemiddelde consument er toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen. Als misleidende omissie wordt voorts beschouwd een handelspraktijk die essentiële informatie als bedoeld in lid 1, rekening houdend met de in dat lid geschetste details, verborgen houdt, op onduidelijke, onbegrijpelijke, dubbelzinnige wijze dan wel laattijdig verstrekt, of het commerciële oogmerk, indien dit niet reeds duidelijk uit de context blijkt, niet laat blijken, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen”.

[Nationale wetgeving: artikelen L. 111-1, L. 113-3, L. 121-1 van de Code de la consommation] [OMISSIS] **[Or. 13]** [OMISSIS] In dit geval blijkt dat de onderneming Sony via haar detailhandelaar duidelijke informatie heeft verschaft over elk van de voorgeïnstalleerde softwareprogramma's. Op duidelijke en ondubbelzinnige wijze is één samengesteld product te koop aangeboden waarvan de opbouw en onderdelen voor de consument voldoende inzichtelijk zijn gemaakt, rekening houdend met de context en plaats van de verkoop, waarbij deze consument op een eerlijke manier is geïnformeerd over de voornaamste kenmerken van het apparaat. Niet blijkt dat een ruimere informatievoorziening over de werking en de kenmerken van de software het gedrag van een gemiddelde consumenten had kunnen wijzigen. Wat betreft de prijs betekent het feit dat het aangeboden product samengesteld is, niet dat de onderneming Sony is gehouden om de kosten van elk van de onderdelen ervan te specificeren, nu de gemiddelde consument zijn keuze laat bepalen door de prijs per stuk van het gekochte object, dat hij kan vergelijken met concurrerende producten op basis van zijn kennis van de daarop voorgeïnstalleerde soorten software. De berekening van de totaalprijs raakt aan de specifieke commerciële strategie van de onderneming Sony. Haar wens om details daaromtrent bij aankoop niet aan de consument te onthullen vormt geen als oneerlijke praktijk aan te merken list of bedrog.

[OMISSIS] **[Or. 14]** [OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 15]**

[OMISSIS]